

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 fileri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

Foale pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

De ce ne înjurăți?

Un cuvânt
către naționaliștii noștri.

De când cu adunările noastre dela Orăștie și Răcășdia, foile naționaliste fac spumă la gură, tot vorbind de socialiști. Nu le place că la adunările ce le ținem se strigă „jos cu domni”, „jos cu popii”. Dacă nu le place, să nu le placă! Parcă noi, socialiștii, ducem grijă — ca tot ce facem să fie și pe placul și pe gustul naționaliștilor.

Este înzadar deci toate silințele foilor naționaliste de a ne da lămuriri și explicații, de a ne arăta că stăm pe teren greșit și că suntem nedrepti, atacând pe domni și popii poporului român.

Noi, socialiștii, avem programul nostru politic, punctul nostru de vedere și prin urmare ori-ce încercare de abateră dela ele — va rămâne fără rezultat.

„Libertatea” din Orăștie de pildă vrea să ne dovedească că „domni” și „popii” români, sunt mai buni și mai de treabă, decât domni și popii maghiari. Dar de ce? Fiind că sunt români, de aceeași nație cu noi, popor muncitor? Știm noi că „tot țiganul își laudă ciocanul”. Domni români, ca și domni maghiari sau de altă nație, știu deopotrivă să exploateze cu aceeași neîndurare munca țaranului ca și a muncitorului. Popa Moța, de pildă, în „Tipografia sa Nouă” din Orăștie, stoarce pe bietii ucenici și plătește mai rău lucrătorilor tipografi, decât ori-care alt patron maghiar sau jidan. Popa Moța e dintre puținii patroni tipografi, care nu vrea să semneze tariful de plată stabilit de organizația muncitorilor, ci tot plata mai mică vrea el să plătească lucrătorilor, chiar de aceeași nație cu dânsul. Și cu toate acestea el cutează în foaia sa „Libertatea” să scrie negru pe alb: că „doar ai noștri preoți și azi, aproape toți, trăiesc în mijlocul poporului, înfrățindu-se, cum să și cade, de tot cu poporul, sunt tot mereu în atingere cu el, îi dau povețe câte pot, luptă cu el pentru votul universal și alte drepturi”.

Vorbele astea a lui popa Moța le putem noi tălmăci altfel. Este adevărat că la povețe dați voi, naționaliștilor, câte puteți, poporului muncitor. Dar când e vorbă de o plată mai bună, de o recunoaștere a muncii lor trudite — asta muncitorii români trebuie să o caute la străini.

Că preoții români trăiesc azi în mijlocul poporului — cine va tăgădui asta? Dar popii au interes să fie mereu în atingere cu poporul, căci de pe spinarea sa trăiește. Și popii noștri nici odată nu-s mulțumiți cu plata ce o au, caută mereu venite noi, ba venit stolar, ba congruă ordinară și extraordinară, ba „emolumente”. Și nu le ajunge nici astea, popii noștri mai devin și agenții diferitelor bănci „naționaliste” și încasează procente dela fiecare țaran nevoies, pentru care semnează un cambi, ca garant. Mai încasează provizioane groase tot pe spinarea țărâniei, când se duce cu câțiva săteni la fabricile de mașini agricole, mijlocind târgul.

Și așa popii noștri, din slujitori ai altarului, au devenit în cea mai mare parte — oameni de afaceri, cari vincază numai câștiguri și profit.

Și pe acești popi-gheșeftari — noi, socialiștii să-i crutăm — numai fiindcă sunt popii... noștri?

Nu, nu, asta nu o vor vedea nici când naționaliștii demagogi.

Vom biciui mai departe fără milă și îndurare în toți popii și domni nației noastre, cari una spun și alta fac, cari se dau drept prieteni ai poporului și pe furis dau mâna cu dușmanii poporului în Casa magnaților ca și în Dietă, cari spun că luptă pentru votul universal — și când lupta aceasta e în toi, pe dânsii nu-i află nicăiri — ci așteaptă alte vremuri.

Și când îi cerem socoteală pentru această ținută îndoielnică, trândavă, lașă — ei ne înjură și strigă că „suntem primejdioși”. (Vezi „Românul” din Arad din 28 Iunie.)

Primejdioși sunt numai acei ce au ceva de ascuns înaintea poporului, cari fac două feluri de politică, după cum le convine. Ori noi, socialiștii, n'avem nimic de ascuns, gândul nostru e totdeauna sincer, vorba noastră totdeauna răspicată. De aceea vom spune și 'n viitor adevărul curat și nu vom cruța pe acei ce nu merită a fi cruțați.

Potolească-și deci furia neputincioasă cei dela foile naționaliste „Drapelul”, „Românul” și „Libertatea”. Noi socialiștii ne vom spune mai departe cuvântul, prin gazetă și adunări populare. Căci de vorbit țărâniei — avem și noi tot atâta drept, ca și inchișipuiții naționaliști. Țărâniea română nu e monopolul pumnului de domni dela comitetul național. Și 'n satele Ardealului are dreptul să pătrundă fiecare cetățean al țării. Prin urmare amenințările „Drapelului” din Lugos, că „să fim scoși din sate” sunt vorbe în vânt. În ciuda acestor naționaliști-polițiști, vom străbate toate ținuturile românești, vom demasca politica de farsori ai naționaliștilor — și chiar la adunările convocate de aceștia vom lua parte și nu vom tolera să fie mințit poporul.

Aceasta ca să se știe.

Viața politică și socială.

IN ȚARĂ.

Tisza, războinicul vrea pace. — Ce răspund partidele opoziționiste. — Alte zeci de adunări populare contra regimului absolutist.

Când parlamentul și-a ținut ultima sa ședință din sesiunea de vară, președintele Camerei, contele Tisza a vrut să surprindă lumea, propovăduind pacea. El, războinicul și tiranul, el răscolitorul de patimi, a ținut următoarea vorbire: „E firesc lucru că marile lupte au atârșat patimile și astăzi încă agitația e mare. Dar să avem încredere în simțul de datorie al fiecărui factor al vieții publice, că acum liniștea se va face și glasul patimei se va curma”. Și în nădejdea unor desbateri pacinice și liniștite în sesiunea de toamnă a Camerei deputaților — Tisza și-a încheiat aceasta vorbire.

Bărbații politici, neobicinuiți să audă din gura grofului Tisza astfel de cuvinte de pace — au înțeles îndată că a venit porunca dela „Viena” ca să se astâmpere acum guvernanta Ungariei, că acum după ce reformele militare au fost votate — nu mai e lipsă de violență, ci să se împace politicienii.

La propunerile acestea de pace, din partea opoziției a venit următorul răspuns:

Luați la cunoștință că conducătorii opoziției unite s'au înțeles că să nu mai schimbe nici o vorbă cu Ladislau Lukács. Așa că e eschis lucru, ca să urmeze tratative între opoziția și actualul guvern în vederea unei păci. Opoziția cere nu numai capul lui Tisza și Lukács, ci schimbarea întregului guvern, care guvern a tolerat toate ticăloșiile unui regim absolutist.

Sâmbătă și Duminică a continuat agitația întreprinsă de opoziție în unire cu partidul nostru contra actualelor stări politice. Adunări populare foarte bine cercetate au avut loc la Seghedin, Sibiu, Bártfa, Szekesfehervar, Bodajk, Dunavese, Gyulalöse, Magyarakanizsa, Marosvásárhely, Nagykőrös, Nagyajta, Olaszliska, Perlek, Szabadka, Sátorajjuhely, Nagykikinda, Turkeve, Solnoc, Pojun. Poporul de pretutindeni a urmărit cu însuflețire expunerile deputaților opoziționisti și ale oratorilor socialiști, dând glas protestului contra cărmuirii de astăzi.

În vremea aceasta deputații partidului guvernamental se feresc ca de foc să ia parte la adunări populare, ci se mărginesc numai ca în cazinurile, precum și în cluburile lor să cheme pe alegătorii lor, și acolo fac darea de seamă anuală a „activității lor”. Știu ei că dacă vor veni în contact cu poporul, vor simți furia sa și pumnii săi și cum fără jandarmi (concentrați în Budapesta) nu-s siguri de pielea lor, — se mulțumesc cu „consfătuiri intime” între patru pereți, iar nu sub cerul liber.

IN STRĂINĂTATE.

Reformele militare în Austria.

Și parlamentul austriac a votat săptămâna trecută toate reformele militare. De acum înainte armata austro-ungară în timp de pace se va compune din 520.000 de soldați în loc de 400.000 cum a fost până acum.

O expoziție socialistă în România.

Cu prilejul congresului partidului socialdemocrat și al sindicatelor din România, care va avea loc la 29, 30 Iunie și 1 Iulie stil vechiu la București, se va deschide și prima expoziție sindicală și socialistă din România, care va cuprinde următoarele părți: 1. Mișcarea trecută și actuală din România. 2. Revoluținea din Rusia. 3. Mișcarea sindicală și socialistă bulgară și sârbă. Mai este apoi organizată și o expoziție de *higienă socială*, sub îngrijirea tovarășei dr. Ecaterina Arbore. Aceasta expoziție va cuprinde: Boli sociale, tuberculoza, profilaxia lor, tabele statistice, tablouri. Din prețul de intrare ce se va încasa dela aceste expoziții, o parte e destinată în folosul „Casei poporului”.

Ministrul-președinte italian despre drepturile muncitorimei.

Săptămâna aceasta Camera și Senatul italian au ridicat la logo proiectul de reformă electorală, prin care se lărgeste dreptul de vot, acordându-l nu numai acelor cari știu să scrie și să cetească, ci și analfabetilor, cari au trecut vrâsta de 30 de ani și și-au făcut serviciul militar. Rezultatul acestei reforme va fi că numărul alogă-

torilor italieni va trece dela trei milioane cât e acum, la opt milioane și jumătate.

Ministrul-președinte al Italiei, Giolitti, apărând acest proiect de lege, a arătat că e de lipsă că și muncitorii dela câmp, prin dreptul de vot, să ia parte la guvernarea țării. Trebuie să se deie puțină muncitorilor să-și aleagă deputați din șirurile lor. Ar fi mai bine ca adevărații reprezentanți ai clasei populare să intre în parlament și nu advocații lor. Am avut și avem încă muncitori-deputați, cari sunt tot atât de inteligenți și înzestrați cu o frumoasă cultură, ca și persoanele din cele mai înalte straturi sociale. *Cred, că ar fi bine pentru țară, ca în parlament să pătrundă un mare număr de reprezentanți ai muncitorimei.* E datoria claselor avute — a zis ministrul-președinte Giolitti, ca să grijească de buna stare a proletariatului. Viitorul Italiei atârână de chipul în care această țară va știe să ridice și să îmbunătățească starea proletariatului. (Aplauze generale.)

Așa vorbește un prim-ministru italian, nu ungar.

Dizolvarea parlamentului rusec.

A treia Dumă rusească a fost dizolvată de țarul tuturor Rușilor. Impăratul acesta tiran la despărțirea sa de deputații Dumei, a ținut să dea următoarea morală blânzilor și supușilor „reprezentanți ai poporului”: Cinci ani am urmărit cu luare aminte lucrările Dumei imperiale și fără să mă sfiesc, v'o spun fățiș că în multe chestiuni ați luat o direcțiune care nu era conform dorinței mele. Socot că desbaterile Dumei n'au avut totdeauna caracterul liniștit ce ar trebui să-l aibă. Dar o adevărată bucurie mi-a adus votul Dv. de eri, prin care dispuneți un credit mai mare pentru construirea flotei noastre de războiu.”

Înțelegem noi bucuria țarului. Totdeauna când e vorbă de războiu, de noui cheltueli pentru armată și flotă — țarul și toți regii și împărații sunt tare bucuroși, când văd că reprezentanții națiunii aprobă ca din averea publică să se ia aceste jertfe pentru militarism.

Tovarășii! Muncitori!
Răspândiți pretutindeni foaia voastră „Adevărul”, care apără interesele poporului român!

Semnul.

De: I. L. Caragiale.

Din toate câte sunt pe lume,
Nu-i una fără semn anume:
După miros cunoști o floare,
Cunoști un fruct după savoare;
Un geniu după o gândire
Și steaua după o scelipire;
Pe un om de duh, pe cum privește
Și pe neghiob pe cât vorbește;
Cunoști o pasere pe glas,
Copoiful de vânat pe nas;
Un câne, ori un om turbat,
Pe bale și lătrat;
Cunoști o fiară
După ghiară;
După un fluier pe merloiu,
După mai multe pe ciocoiu.

Ioan Luca Caragiale

Jalnica veste, fulgerând dela Berlin, a cernit toate inimile.

Măiestrul condeiului român, autorul care a înălțat teatrul nostru cu atâtea trepte mai sus, psihologul care a adâncit sufletul contemporanilor săi, cu o vervă atât sarcastică cât și veselă, și-a sfârșit rostul lui pământesc. Numele lui intră de acum în istorie, iar el în eternitate!

Iancu Caragiale, această fire aleasă, subțire, bună, a tot pătrunzătoare și a tot simțitoare, care era, prietenilor săi, icoană pururea nouă și tot-mai admirată, a inteli-

Urmașii lui Corcodel.

În lupta ce se dă acum în toată țara pentru cucerirea sufragiului universal, nici un partid n'a dat dovadă de atâta ridicul, ca partidul național român.

În programul acestui partid — care de altfel e o copie fidelă a programului partidului socialdemocrat — afară doar de vre-o 2—3 puncte — se cuprinde și sufragiul universal.

Partidul acesta ține cu ori-ce preț să imiteze pe eroii din „*Tiganiada*” lui Budai-Deleanu. Ca și vestiții faraoni, pe cari îi înarmase Vlad-Vodă, ca să lupte contra Turcilor — și cari după ce s'au aprovizionat bine cu de ale mâncării, au pornit la luptă, când au dat față însă cu tabără inamică, le-a trăznit prin minte, că ei nu mâncaseră și ziceau că o armată flămândă e incapabilă de luptă. Inapoi deci la carele cu mâncare. Săturându-se bine, de le puteai ucide purecul pe burtă, au pornit apoi din nou la luptă. Când să dea piept cu dușmanul, o altă pacoste. Cine a mai văzut să poată cineva lupta cu burta plină, ziceau vitejii noștri, și ia-o la fugă. Și fugeau grozavii eroi în ruptul capului — nu însă de frică, ci ca să li-se așeze mâncarea. După ce cu chiu, cu vai s'au adunat iarăși, cu florii în oase, s'au pus în rând toți lingurarii, căldărarii și spoitorii și au mai încercat un asalt. Când mai-mai să se încaiere, top, se ridică un Corcodel și întreabă: Cine a mai văzut oaste plecată la luptă fără dobe, trâmbiți, steaguri etc. Și de-odată cu toții n'apoi după ele. Plecară apoi din nou, când un Drăghici, căruia i-se făcuse inima cât un purece, de viteaz ce era... exclamă odată:

Dar eu n'oi merge d'a nădușita,
De-ar mai hi Vlad-Vodă pe-atâta.

Și toți se puseră pe odihnă, astfel că nici de astădată nu se luură la luptă, fiind că le era prea cald. Și așa sub diferite pretexte, au trăgănat-o eroii lui Vlad-Vodă și nu se îndurau să se încaiere odată. Bag-seama erau din cale afară de curajoși și s'or fi gândit ce s'o alege de carele lor cu mâncare, dacă ei vor cădea în luptă.

Aceasta e și caracteristica partidului național român. De câte ori trebuia să steie în prima linie de foc, împreună cu alte

partide, ei găseau câte un pretext pentru a se sustrage dela muncă. Odată se încăieraseră cu d. Birăuț, căci acesta cutezase să scoată o foaie românească fără invoirea cioroborului național. Altădată s'au înscris în parlament la cuvânt românește, știind foarte bine că prezidentul nu le va da cuvântul, deci un nou pretext de a nu lua parte la luptă. Mai apoi, iarăși au aflat că nu e destulă disciplină în partid, că „ote-liții” nu le dau pace, dar ar lucra ei. Apoi ține-te la o ceartă de mai bine de un an, ca și a lingurarilor la împărțirea mâncării. Și toate acestea numai ca să atragă atențiunea naivului public român dela lupta care a pornit-o toată suflarea democrată din țară, pentru cucerirea reformei electorale.

Dar acum când nebunul dela Geszt, înconjurat de baionete și puști cu repetiție, scoate partidele opoziționiste din parlament cu forța și declară de votate totfelul de legi și regulamente, prin cari se ia opoziției ori-ce posibilitate de luptă, ce fac deputații naționaliști români?

Ce să facă? Nimic! După ce s'au certat — pardon, s'au luptat — un an întreg, ca ai din „*Tiganiada*”, cu ochii închiși, mulți dintre ei

Simțind că în vânt lovira,

Incepură a clipi din ochi câte-o țară și se opresc bucuroși, că au scăpat de vrășmașii pe cari nici nu-i văzuseră de altcum. Se pun deci pe odihnă și astăzi când toți cei-ce simt cu poporul, prin toate mijloacele luptă contra oligarhiei intrupate în contele Tisza, numai ei se odihnesc, numai ei stau neorientați, numai comitetul lor se adună ca să constate că... în ședința viitoare a comitetului vor lua și ei, drace-mi-te, o hotărâre... Nu-i vorbă, ei speră că până la viitoarea ședință a comitetului să treacă furtuna ce s'a deslănțuit asupra țării, ca să rămână teferi (în privința mandatelor. Cul.), căci și așa în cioroborul lor au constatat că laia țigănească vrea să se aibă bine cu toată lumea și că ei nu doresc băta.

Tot astfel și naționaliștii noștri vreau să se scoată din belea cu amânări de ședințe și alte fleacuri, demne de ei, până doar-doar va trece pacostea asta, față de care nici nu cutează măcar să iele vre-o hotărâre, voinde ei să se aibă bine și cu — Tisza.

genței omenești în veșnică mișcare, a pus capăt mucei sale. Atât cât a produs ne-a rămas dintr'ansul, moștenire scumpă literelor române.

Rare-ori un literat a știut să încălzească într'atât pe cititorii săi, pe toți cititorii săi, fără deosebire de clasă și cultură, să-i facă să soarbe cu atâta deliciu și încântare scrierile sale, piesele sale, ca măestrul Caragiale. Evocatorul, cu o splendidă simplitate, a figurilor de eri și de azi, a tipurilor vechi și noi — Nenea Iancu — a risipit toată verva sa, toată ironia și tot sarcasmul său pentru a stârni în contemporanii săi când un suris discret, când un ris mușcător, când ilaritate pentru atâtea slăbiciuni și păcate omenești, pentru atâtea moravuri și prejudecăți ale societății noastre, magistral satirizate de dânsul.

În scrierile lui Caragiale nu vom găsi caractere excepționale, suflete excesive, — ci numai oameni de rând, reali, pe cari îi vedem și-i simțim, tipuri pe cari îi întâlnim pretutindeni. Pe aceștia, măiestrul îi pune în anumite situații și poziții, cerne asupra lor humorul său și proiectează și o lumină vie asupra lor, ca să vedem imperfecțiunea, infumurarea, absurdul și ridicolul acestor tipuri.

Moravurile politice ale țării românești, Caragiale nu le-a satirizat numai în piesele și în schițele sale, ci și într'un vehement pamflet social, ce l'a scris după tragicele răscoale țărănești, „1907 — din primăvară până în toamnă”. Din paginile acestea se desprinde concepția largă politică a măiestrului. Ca procurorul care acuză, Caragiale

demască și infierează în broșura „1907” extravaganta deosebire între realitate și aparență, între ființa și masca din țara românească, osândește pe acei politicieni, pentru care există numai cultul persoanelor și nu cultul ideilor și principiilor. Și la întrebarea, ce-i trebuie țării românești, ca să scape de multe rele — măestrul are un singur răspuns: Votul universal. „Țara are nevoie de o fundamentală reformă politică. Abolirea alcătuirii politice de usurpare și intrarea țării întregi în stăpânirea dreptului ei întreg de a hotări asupra avutului și onoarei ei, asupra soartei și destinelor ei. Și dacă poporul român nu va ști deocamdată să se servească destul de bine de votul universal, atunci... să învețe! să învețe cu necazuri și jertfe, cum a învățat toată lumea civilizată.”

Caragiale, lovind în semenii săi cu biciul satirei, le-a adus cel mai mare serviciu, a pregătit cel mai mare bine cu puțință țării românești, scoțind pe atâția din toropeala lor, smulgând pe atâția din seninătatea lor și arătându-le că trebuie să aibă o conștiință și o voință, un ideal de regenerare.

Caragiale lasă moștenire românilor de pretutindeni — următoarea comoară literară: Piese teatrale ca: „Năpasta”, „O noapte furtunoasă”, „Serisoarea pierdută”, „Conu Leonida față de reacțiune”, „De-ale Carnavalului”, „Incepem”. Un volum de nuvele puternice ca „Păcatul”, „Făclia de paști” și trei volume de „Schițe” de povestiri ușoare, cronici artistice și literare. În corpul ziarului nostru publicăm câteva creațiuni ale nemuritorului Caragiale.

Afurisitele care cu mâncare s'au transformat astăzi în episcopate și alte sinecure, pe seama tandalerilor de azi.

Fericită nație românească, tu ai ca „frunțași“ niște demni urmași ai laiei lui Corcodel.

Prigonirea presei socialiste.

Teroarea guvernamentală n'a luat încă sfârșit. După călcarea regulamentului Camerei, a constituției, a libertății deputaților opoziționiști, a dreptului de intrunire și demonstrare pe stradă, a venit acum rândul atentatelor la libertatea presei.

Gazetele cari infierează toate ticăloșiile bandei oligarhice, cari demască fariseismul guvernului, cari ard cu fierul roș toate păcatele, minciunile și infamiile cărmuirii — sunt lovite cu totfelul de măsuri draconice. Dar cele mai strașnice persecuțiuni le are de îndurat organul partidului socialdemocrat „Népszava“.

S'a început întâi cu confiscarea acestei foi cinstite, procurorii de noapte prea erau îngroziți de adevărurile spuse în câteva articole. Și așa trebuia să se scoată câte o ediție nouă.

Din ordinul guvernului s'a răpit apoi „Népszavei“ favorurile colportagiului. A venit pe urmă primarul Capitalei, oprind vânzarea „Népszavei“ pe străzile Budapestei. Puțin mai târziu, ministrul căilor ferate a dat ordin, prin care se oprește vânzarea „Népszavei“ pe la gări. Iar cea mai nouă volnicie e aceea a ministrului de finanțe, Teleski, care Joia trecută a trimis finanțe pe la fiicele traficantă, silind pe proprietari să iscălească o invoială, după care se obligă să nu mai desfacă „Népszava“. Și proprietarii traficilor s'au supus poruncei venite de sus, de teamă să nu li-se răpească licența. Așa că „Népszava“ nu se mai vinde la traficantă. Dar s'au găsit îndată alții, cari să continue cu desfacerea „Népszavei“. Imediat s'au prezentat la administrația ziarului sute de bărbieri, de băcani, de proprietari de cafenele, cari s'au oferit să vândă în prăvăliile lor această gazetă a poporului.

Și la toate aceste ticăloșii ale guvernului, se mai adaugă procesele de presă fără număr, intentante „Népszavei“ pentru „instigație la rebeliune“.

Precum se vede, procurorii, poliția, finanțele, ministrii, cu toți dau lovituri presei socialiste.

Și cu toate acestea „Népszava“ trăiește, își face mai departe datoria, nu se înfricoșează, nu amuțește, ci cu și mai multă hotărâre azi ca și mâine va plesni cu biciul indignării și a revoltei în banda asta de tirani nemernici, cari vor să-și facă de cap nesupărați de nimeni.

„Népszava“ și toate foile socialiste nu se vor da îndărăt dela nici o volnicie și brutalitate, venite din partea dușmanilor poporului. Și cu aceiaș necruțare, cu acelaș limbaj violent, aprins și neiertător va spune lumii muncitoare adevărul, numai adevărul.

E însă și datoria tuturor tovarășilor și prietenilor foilor socialiste, ca acum mai mult ca ori-când să acorde cel mai larg sprijin acestor gazete. Va fi cel mai bun răspuns la teroarea stăpânitorilor acestei țări...

Frica tiranilor.

Budapesta mereu ocupată militarmente.

Deși parlamentul a luat acum vacanță și tiranul Tisza a fugit la Geszt, iar ceilalți mameluci din banda sa s'au risipit în străinătate și la băi — totuși Budapesta continuă a fi ocupată militarmente. Șcapesprezece batalioane infanterie și opt escadroane cavalerie sunt chemate să impiedice izbucnirea unei noi revoluțiuni.

Cu începerea de Luni, garnizoana din Budapesta a fost schimbată, fiindcă coman-

dantul corpului de armată a raportat ministrului de războiu la Viena, că trupele maghiare concentrate, timp de trei săptămâni, pe stradele Budapestei spre a apăra pe primul ministru Lukács și pe contele Tisza în contra opoziției, nu numai că n'au arătat destulă credință jurământului lor de soldați, dar în zilele din urmă ele au fost surprinse fraternizând cu numeroși membri ai opoziției și mai ales ai socialiștilor. Așa că generalul comandant de corp, un austriac de origină, nu mai poate răspunde, dacă trupele nu vor fi schimbate.

Și atunci dela ministrul de războiu din Viena s'a luat măsură ca garnizoana din Budapesta să fie cât mai curând dislocată prin părțile locuite de naționalități și chiar prin Austria, iar la Budapesta să meargă două regimente pur românești din Brașov și din Sibiu și două regimente germane din Austria, precum și două escadroane de cavalerie compuse din românii din Bănat și din Arad.

Nici nu se putea o mai crudă ironie la adresa primului ministru Lukács și a contelei Tisza, ca această dispoziție.

E prea dureroasă însă și pentru români.

Fabule.

Talmud.

„Tu Șmul, ești leneș, zice Ștrul,
Tu nu vrei să lucrezi destul,
Și d'aia nu câștigi nimic!
Tu de vre-un an tot misgălești
O iconiță mititică:
O tot sucești și-o învătești
Și văd că n'o mai isprăvești.
Eu într'o var'am isprăvit
O mănăstire și un schit
Cu învălit și cu vâpsit!
Iar Șmul răspunde trist: „ei! știu,
Dar... tu — tu ești tinichigiu
Și eu — eu sunt giuvaergiu...“

Morală:

Una-i Ștrul
Și alta Șmul.

Mângăiere.

O babă chioară așază tângirea cu păsat
Pe o pirostie schioapă... Hiertura n'are foc
a dat...

Și scuiță biata babă și blestemă, se'nchină:
„Spurcatu! Necuratu! El singur e de vină!“

Morală:

Spre mângăiere adeseori
Ne trebuiesc instigatori.

I. L. Caragiale.

Diplomație subțire.

— Cronică —

de Caragiale.

N'au greșit oamenii pricepuți, când au spus, că snoavele și zicăturile sunt înțelepciunea no- roadelor... De ce?... Fiindcă, deși împrejurările în cari se ivesc întâmplările se deosebesc totdeauna, întâmplările nu sunt de atâtea nenumărate feluri cum ni-s'ar părea nouă, muritorilor. Noi ne perindăm, azi unul, mâine altul; lumea rămâne tot lume; noi mereu toți alții și alții; și ea, tot ea și ea. Parecă ar fi tot nou și iar nou; și când colo! tot aia și iar aia; din Paști până'n Crăciun și din Crăciun până'n Paști, „toate-s vechi și noue toate“. Și așa fiind, când o minte omenească pătrunzătoare prinde pricina și felul unei întâmplări și le poate ticlui, limpede, frumos și scurt, în vre-o zicătoare ori snoavă, acestea trebuie să rămână în mintea tuturor oamenilor din neam în neam; căci se potrivește pe veci de câte ori, fie'n orice împrejurări, li-se ivește o întâmplare la fel.

Așa, bunăoară, iată o întâmplare foarte gravă, care s'a ivit, zilele astea, în lumea mare politică: Rusia dă un ultimatum Chinei. Fiindcă nu toți cititorii noștri pot fi în curent cu diplomația, trebuie să le deslușim ce va să zică vorba asta ultimatum. Iată...

Proprietarul casei, după multă căutare, găsește pe un student chiriaș și-i zice:

Domnule! or îmi plătești până mâne la amiază chiria, ori te dau afară din casă... Scurt!

Sau... O mamă de familie, care ține să deie o frumoasă educațiune copilului ei, îi zice:

— Puiule dragă! or nu-ți mai vâri degetele'n nas, or îți rup urechile... Scurt!

Iată ce va să zică un ultimatum: cea din urmă somațiune spre înlăturarea conflictului; mai limpede, pe românește: picioru'n prag, sau ori-ori.

Și, astfel, ca să nu ne uităm vorba, ia să vedem: ce a făcut China când a primit dela Rusia un ultimatum?... A căutat să scape prin tangentă. Și acesta e un termen întrebuit în diplomație, care trebuie deslușit. Ce va să zică „a scăpa prin tangentă“? Iată...

Să zicem că dumneata nu poți suferi pe dl dr. Vajda — din ce pricină, puțin ne pasă. Te întâlnești cu cineva, care te întreabă:

— Mă rog, cum ți-s'a părut discursul lui Vaida? Așa-i că vorbește strașnic?

— Care discurs? întrebi dumneata.

— Ei! discursul de alaltăieri, din parlament...

— A! da, bine zici... Dar n'ai auzit ce i-s'a întâmplat lui Mangra...

Asta va să zică să scapi prin tangentă; cum am zice, să o scalzi, or să răspunzi, în doi peri, la o întrebare precisă despre ceva, cu altă întrebare vagă despre altceva. Așa face acum și China, cum are diplomația chineză de demult obiceiul să facă. De aceea, pe semne, noi, românii, despre șiretul care face pe prostul, vrând să scape prin tangentă, zicem că „face pe chinezul“...

Și acum să revenim la ce spuneam mai sus despre snoave și zicători. Cine ar crede că întâmplarea așa de gravă dintre două nemăsurate împărății, ca Rusia și China este aceiaș întâmplare din următoarea bătrână snoavă?

Un țigan, coborând la vale pe ulița satului, dă cu ochii de nașu-său, care vine dimpotrivă, dela deal. Cine știe de ce, țiganul sare repede din drumul mare peste șanț la stânga, să dea de o potecă de vale. Nașu-său îl vede; apucă și el peste șanț la dreapta și-i ese țiganului în față...

— Bine, măi fine, mă ocolești, ai?

— Cum să te ocolesc, nașule?

— Păi, cum mă văzuși, lăsași drumul drept și o apucași pe devale.

— Cum să n'apuc pe devale, dacă mi-se pare mie, că-i mai aproape p'acolo?

— Da unde te duceai, fine?

— La dumneata acasă, nașule.

— Bine, măi, casa mea e încolo la deal, nu încoace la vale. Nu știi tu unde e casa mea?

— Ba, aia o cam știu... Da dumneata încotro, nașule?

— Mergeam tocma la tine.

— La mină?... Eu gândeam că finul trebuie să meargă la naș, și nu nașul la fin.

— Aveam să te întreb ceva... Uite ce e... Zice, că a pierit ieri-noapte dela Țăca, văduva lui Oancea, un curcan... și...

— Nu mai spune!

— Și vre-o patru găini...

— Aoleu! și patru găini?

— Da; și zice, că tu l-ai fi știind de urmă... Ce zici, fine?

— Ce să-i zic, nașule?... Se prea poate că așa e paserea... sburătoaro și blestemată, nu ține la casă.

— Cum să sboare, mă?

— Păi, dacă-i pasăre?

— Pasăre, pasăre; da curcan și găină ai văzut tu să sboare așa departe?

— Ba, n'am prea văzut... Da bine, că-mi aduseși aminte; că de când mă tot țin să te întreb: purcelul ăla po care l'am mâncat la dumneata astă-primăvară, a mai

creșcut, că acu trebuie să fie gogiamite grăsunul?

— Ești capiu? cum o să crească dacă știi singur, că l'am mâncat?

— Bine, aia o știu eu, da...

— Ia, ascultă, mă țigane; ia, să lăsăm vorbele de clacă în mijlocul drumului, că văz, că te grăbești și tu...

— Mă cam grăbesc, ce-i drept...

— Când ai de gând să-mi plătești datoria aia, că prea o cam facem uitată?...

Uite, vezi?... Și mai zici, că te ocoleșc... D'aia nu-mi place să mă întâlnesc mai des cu dumneata, că prea mă ntrebi multe.

CRONICA.

— **Propaganda pentru gazetele socialiste.** Atentatele guvernului, ale autorităților, ale procuraturii din Budapesta și ale direcțiunii căilor ferate în contra ziarelor socialiste — au avut ca prim rezultat, că n întreaga țară tovarășii noștri au întreprins o agitație însuflețită în favoarea ziarului „Népszava“, pentru cucerirea de mii de abonați noi. Tovarășii din Budapesta și jur organizează pe Sâmbătă 6 și Duminecă 7 Iulie o zi roșie, ziua presei. În aceste zile zeci de mii de lucrători din Budapesta, Albertfalva, Csepel, Erzsébetfalva, Kispest, Pestujhely, Pestszentlőrinc, Rákospalota, Rákoskeresztur, Soroksárpeteri și Ujpest vor cerceta toate locuințele private și localurile publice pentru a face abonamente noi pentru gazetele socialiste.

— **Tisza huiduit în provincie.** Nu numai la Budapesta, ci și în provincie, Tisza nu poate face un pas fără jandarmii și detectivii săi, căci tare îi este frică de mânia poporului. Zilele trecute groful Tisza plecând din Oradea-mare la Püspöfküldö, ajungând în această localitate de băi, a fost primit de puternice strigăte de „Jos“ și „huideo“ din partea populației. Au trebuit să intervie jandarmii, cari cu ajutorul armelor au risipit mulțimea întărită.

— **2400 abonați noi** a primit „Népszava“ în ultimele zile, de când cu turbata prigonire din partea stăpânirii. Aceasta e cea mai bună palmă ce se dă oligarhiei.

— **Invățătorii contra regimului politic de astăzi.** Peste 3000 de învățători din întreaga țară s'au adunat la începutul săptămânii în Budapesta, la un congres, ca să se consfătuiască asupra mijloacelor de ales pentru a se îmbunătăți starea materială a dascălilor poporului. Congresul a hotărât să urmeze mai întâi sfatul aceluia cari cred că prin cereri și rugăminți la guvern, se poate obține ceva. Marți o delegațiune de învățători s'a prezentat ministrului cultelor, expunând doleanțele învățătorilor. Ministrul a răspuns în doi peri, că deoarece învățătorii nu i-au prezentat cereri concrete, lămurit formulate, nici el nu poate face promisiuni concrete. Acest răspuns a provocat mare agitație în șirurile învățătorilor. Marți seara a avut loc o mare adunare a învățătorilor în sala parlamentului vechiu, la care au luat parte și numeroși profesori universitari și bărbați politici. Au luat cuvântul profesorul Ștefan Apáthy, deputatul Sámuel Bakonyi, salutând pe dascăli în numele partidului justhst, Sigmund Kunfi în numele partidului socialdemocrat și dr. Oszkár Jászi în numele cetățenilor democrați.

Invățătorul Somogy, după o vorbire mai lungă, a prezentat următoarea rezoluție importantă: 1. Congresul nu nădăjduiește că dela actualul sistem parlamentar și dela întregul regim politic de astăzi se va putea îmbunătăți radical situația materială a învățătorilor și să se obțină neatărnarea politică și profesională a învățătorimei; toate acestea le așteaptă dela parlamentul popular, precum și dela regimul ce depinde de el. 2. Din aceste motive congresul obligă învățătorimea să facă cea mai vie propagandă pentru votul universal, egal, direct și secret.

3. Se alege o comisiune, cu menirea să ia măsurile pentru satisfacerea intereselor morale și materiale ale învățătorilor. 4. Congresul infierează opreliștea autorităților ca învățătorii statului să nu-și țină adunarea lor generală. 5. Congresul își dă glas indignării contra președintelui învățătorilor, Maussong, îi votează neîncredere și-l consideră ca nedemn să reprezinte interesele învățătorimei“.

Bărbăția aceasta a dascălilor poporului e spre cinstea lor. Ii felicităm.

— **Adunarea dela Sebeșul-săsesc.** În ultimul moment primim darea de seamă a frumoasei adunări ce a avut loc Dumineca trecută la Sebeșul-săsesc. Fiind gazeta încheiată, vom publica-o în numărul viitor.

— **Presa vândută.** Cea mai mare parte din gazetele zilnice ce apar în Budapesta, până acum s'au pronunțat contra remului tiranic a lui Tisza Pišta et compania. Și de au mai rămas câteva, cari țin cu această bandă — pricina e că au fost cumpărate de guvern. Așa confratele nostru „Népszava“ află din izvor cu totul demn de încredere că „Budapesti Hirlap“ primește dela guvern 400.000 de coroane pe an. Și mai sunt și alte gazete de acestia ce se vând: „Magyar Nemzet“, „Friss Ujság“ și altele. Tonul ce-l au aceste foi contra opoziției, e atât de scârbos, încât chiar și câțiva redactori ai acestor foi, adânc indignați de ținuta servilă a direcției acestor gazete, au părăsit aceste gazete, nevoind să ducă casă comună cu niște scribi plătiți ce-și vând conștiința.

— **Să cetim și să răspândim broșurile socialiste.** Iată broșurile cari se găsesc de vânzare la administrația „Adevărului“. Ele nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui muncitor luminat:

Să fie lumină! de Vincevski	— — — — —	—05
Cartea muncitorului	— — — — —	—10
Întâi Maiu, sărbătoarea Muncii	— — — — —	—05
Sindicatul Muncitorilor, de dr. C. Racovski	— — — — —	—15
Spre țărutul dreptății (poezii), de Neculuță	— — — — —	1—
Pușcăriașul, Dezrobirea Muncii, Cântece Socialiste	— — — — —	—15
Femeia Muncitorului	— — — — —	—10
Socialismul și Clasa Muncitoare, de dr. C. Racovski	— — — — —	—10
Din Regimul Arbitrarului și Lașității, de dr. C. Racovski	— — — — —	1:20
Guvernarea liberală și muncitorii	— — — — —	—05
Din ideile fundamentale ale socializmului științific, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —	—50
Conceptia materialistă a istoriei, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —	—50
Femeile în revoluția rusă, de dr. Ec. Arbore	— — — — —	—15
Discursul unui agitator	— — — — —	—10
Karl Marx, schiță biografică	— — — — —	—10
Socialism și Libertate, de Jean Jaures	— — — — —	—25
Patriotism și Socialdemocrație de K. Kautsky	— — — — —	—30
Anarhism și Socialism, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —	—40
Lupta de clasă, de T. Grigorovici	— — — — —	—10

Toate aceste broșuri se trimit numai în schimbul costului trimis prin mărci postale sau prin mandat. Comenzile se vor adresa astfel: „Adevărul“, Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Mișcarea sindicală.

Sticlarii din Budapesta — după o grevă de opt zile — au câștigat o frumoasă izbândă, făcând pe patroni să iscălească un contract colectiv (invoială comună), care cuprinde următoarele puncte favorabile pentru muncitori: 9¹/₂ ore de lucru la zidiri în construcțiune și 10 ceasuri de lucru în magazine. Recunoașterea zilei de 1 Maiu, ca zi de repaos. Salar minimal în primul an de lucrător 26 cor., în al doilea an 28 de coroane, în al treilea an 31, în al patrulea și cincelea 36, în al șasele până al optălea an 38 coroane. Dela nouă ani de muncă în sus, lucrătorul primește o sporire de leafă cu patru coroane. Mijlocirea de lucru se face numai prin organizația sindicală a lucrătorilor sticlari. Până în trei luni nu poate fi concediat nimeni din cauză de grevă.

Contractul colectiv al cococariilor. După trei ani de contract colectiv,

patronii cococari voiau să aranjeze un lokhout, adică să dea drumul la toți lucrătorii dacă aceștia nu vor accepta noile condițiuni impuse de patroni. Dar totul s'a redus numai la o amenințare, căci patronii cococari s'au văzut siliți să încheie un nou contract colectiv, care sporește cu 4 coroane săptămânal lefurile lucrătorilor, iar patronii vor trebui de acum înainte să primească la lucru numai lucrători organizați. Acest nou contract se va aplica în 130 ateliere cu 500 lucrători și lucrătoare.

Lucrătorii zugravi sunt în grevă la Fiume. Zugravii dar să ocolească acest oraș.

Lucrătorii în lemn și tâmplarii să ocolească orașele: Arad, Szabadka, Salonta-mare, Ujvidék, Vârșet și Hajduszoboszló.

Lucrătorii zidari din Mitrovica sunt în grevă. Izbânda lor e sigură, dacă nu se vor afla trădători de grevă.

Muncitori văpsitori și ștrefari din Brașov ne mai putând a se susține din leafa puțină ce o primesc, au înaintat patronilor un memoriu, în care au cerut niște revendicări foarte modeste, dar patronii, ca toți patronii, în loc ca să împlinească cererea aceasta atât de mică și voind să arate puterea lor față de muncitori, drept răspuns la aceasta, i-au dat afară din lucru. Din cauza aceasta muncitorii văpsitori și ștrefari au ținut o întrunire, la care au luat parte toți văpsitorii și ștrefarii, unde au hotărât ce trebuie să facă în cazul acesta. Fiind toți organizați și convinși că cererea lor e dreaptă, sunt hotărâți de a nu intra în lucru și de a nu să lăsa ademeniți de momelile patronilor, fiind siguri de izbânda lor. Până ce nu se va fini lupta, sunt rugați tovarășii văpsitori și ștrefari din alte părți de a nu primi de lucru în Brașov.

Activitatea noastră.

Comitetul central român ține ședință Sâmbătă seara, în 6 Iulie.

Poșta redacției.

Tov. Plesa. Hunyad-Kristyor. Ca răspuns la scrisoarea d-tale, îți facem cunoscut că foile le vom trimite spre vânzare comerțiantului. Cât privește explicația unor cuvinte, iată o dăm aci: *Maniac* înseamnă acel ce are o manie sau o apucătură rea, fie urâtă pentru dânsul, fie stricăcioasă pentru societatea în care trăiește. *Semidoct* — vrea să zică acel care nu și-a însușit o cultură deplină, ci a cules numai de ici de colo câteva frânturi de idei și se fălește cu ele, par' că cine știe ce mare învățat și atotștiutor este. De fapt însă e numai un închipuit. Cu astfel de oameni greu te poți înțelege, căci e țișnos și infumurat.

Anutca. Bravo, tovarășe. Mare plăcere ne-ai făcut cu articolul d-tale. Am dori să te avem cât mai des în rândurile colaboratorilor.

Tov. I. Crețu. Vina o porți numai d-ta. Căci articolele ni-le trimiteți Mercuri sau Joi, când noi ne-am ocupat de toate chestiile la ordinea zilei și când foaia e terminată.

Către toți colaboratorii noștri. Rugăm încă odată, ca articolele să ni-se trimeată cel mai târziu Luni seara.

Secțiunea română din Budapesta ține întruniri, conferințe științifice și literare în fiecare Duminecă seara la ora 8. Iar în fiecare Mercuri seara se țin ședințele seminarului liber, în restaurantul Tautner Ferenc în Népszuház-utca Nr. 9.

Redactor-responsabil: **Joan Fluoraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapesta, VIII., Conti-utca 4.